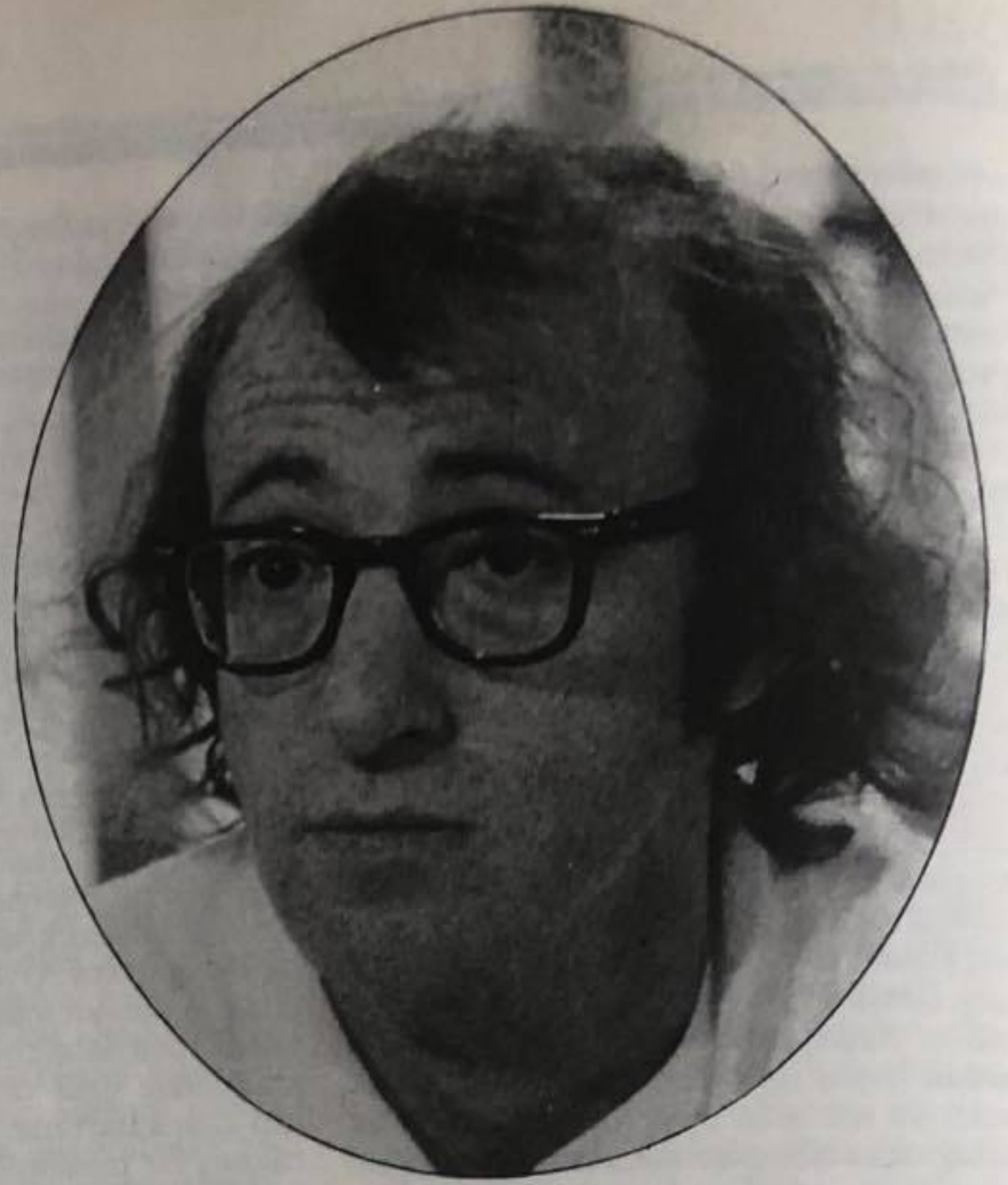

WOODY ALLEN

New York Üniversitesi'nin ardından City College' dan da atıldıktan sonra profesyonel yazarlık kariyerine başlayan Woody Allen (1935), komediyenlik, senaryo yazarlığı, yönetmenlik, oyunculuk, müzisyenlikle uğraşan çok yönlü bir sanatçı. Öykü ve denemelerini "Getting Even", "Without Feathers" ve "Side Effects" adlı kitaplarında toplayan Allen'ın yapıtlarından bir derleme, "Bir Hırsızın İtirafı" adıyla Türkiye'de de yayımlandı.

Ayaklanma ve Protestolar İçin Kısa Fakat Yararlı Bir Kılavuz

Bir devrimi gerçekleştirebilmek için iki şeye gerek vardır: ayaklanmaya hedef olacak kişi veya şeyler ve ortaya çıkıp da ayaklanmakla uğraşacak birisi. Genellikle belirli bir giysi zorunluluğu yoktur, günlük giysilerle devrim yapılabilir. İki taraf da yer ve zamanı seçmekte özgürdür, ancak taraflardan biri kararlaştırılan saatte gelmezse devrim girişimi genellikle yatar. 1650'deki Çin Devrimi sırasında taraflardan hiçbirisi gelmediğinden, salon için yatırılan depozit de boşa gitmişti.

Kendilerine karşı ayaklanılan kişi veya partilere "baskıcılar" adı verilir; bunları ayırdetmek oldukça kolaydır çünkü en büyük şamatayı bu "baskıcılar" yapar. Genellikle takım elbise giyerler, geniş arazileri vardır ve gecenin bir yarısı bangır bangır radyo dinlediklerinde kimse onlara kızmaz. Görevleri "status quo"yu korumaktır; bu, herşeyin olduğu gibi kaldığı bir durumdur ama bazen iki yılda bir badana yapmayı kabul ettikleri olur.

"Baskıcılar" otorite ve disiplini fazla arttıırırlarsa ortaya "polis devleti" adını verdiğimiz yönetim biçimi çıkar; burada her türlü muhalefet yasaktır. Bunun yanı sıra kikirdemeye, papyon takmaya ve belediye başkanını "şişko" diye çağırmaya da izin verilmez. Bireysel özgürlükler büyük ölçüde kısıtlanmıştır, konuşma özgürlüğünün adı bile geçmez, ancak play-

back yapılabilir. Hükümete yönelik eleştiri yapmak, özellikle hükümet üyelerinin dans etmedeki becerilerini eleştirmek yasaktır. Basın özgürlüğü de kısıtlanmıştır; yönetimdeki parti haberleri "idare eder", halkın yalnızca onaylanan politik görüşleri ve kargaşa çıkarmayacak maç sonuçlarını öğrenmesine izin verir.

Ayaklanma çıkaran gruplara "ezilenler" adı verilir, genellikle sürüler halinde etrafta dolaşıp başlarının ağrıdığından yakınırırlar. (Burada şunu da belirtmek gerekir ki, baskıcılar hiçbir zaman ayaklanıp ezilenler haline gelmeye kalkışmazlar, çünkü bu, iç çamaşırlarını değiştirmelerini gerektirir.)

BAZI ÜNLÜ DEVRİMLER:

Fransız Devrimi: Köylülerin zor kullanarak yönetimi ele geçirdikleri ve hemen sarayın bütün kilitlerinin değiştirildiği, böylece soyluların uzun bir süre yeniden saraya giremedikleri devrim. Sarayı ele geçiren köylüler büyük bir parti verip karınlarını tıka basa doyurdular. Soylular yeniden saraya girmeyi başardıklarında ise etrafı temizlemek zorunda bırakıldılar -her yer yağ lekesi ve sigara yanığı içindeydi.

Rus Devrimi: Uzun süre kısık ateşte pişen bu devrim, serfler, Çar ve Tsar'ın aynı kişi olduğunu anlayınca patlak verdi.

Gözardı edilmemesi gereken bir nokta,

devrim tamamlandıktan sonra "ezilenler" in birden "baskıcılar" gibi davranmaya başladıklarıdır. Tabii bu durumda onlara telefonla ulaşmak olanaksızlaşır, onun için siz en iyisi ayaklanma sırasında ödünç verdiğiniz sigara ve cikletleri unutun.

PROTESTO YÖNTEMLERİ:

Açlık Grevi: Haksızlığa uğrayan kişi ya da kişiler, istekleri yerine getirilinceye kadar yemek yemezler. Sinsi politikacılar, grevcilerin kolaylıkla uzanabilecekleri bir uzaklığa bisküvi ya da peynir koyma yoluna yoluna gitseler de, kişinin nefesine hakim olması gerekir. Eğer yönetimdeki parti, açlık grevi yapanlara birşeyler yedirebilmeyi başarır, ayaklanma kolaylıkla bastırılır. Eğer hem yemek yedirmeyi hem de hesabı ödetmeyi başarır kesin kazanmış demektir. Pakistan'da hükümet bir açlık grevini kırmak için grevcilere gerçekten enfes dana cordon bleu sunmuş, halk da bunu reddedememiştir; ancak böylesine kaliteli yemeklere açlık grevi tarihinde pek sık rastlanmaz.

Açlık grevinin en kötü yanlarından birisi, insanın birkaç gün sonra epey acıkmaması ve grevi kırmak için tutulan hoparlörlü araçların, "mmm, tavuk nefis olmuş... şapırt -tam ağzıma layık... mmm... bezelyeler de harika..." şeklinde yayın yaparak grevcilerin önünden geçmesidir.

Mensa'nın Fahişesi

Açlık grevinin, o kadar radikal olmayan politik görüşler için uyarlanmış biçimi, soğan yememe eylemidir. Bu küçük eylem, doğru kullanıldığında hükümetleri büyük ölçüde etkileyebilir. Mahatma Gandhi'nin salatasını karıştırmadan yemekte ıstıza karşısında bu utanç verici duruma daha fazla dayanamayan İngilizler'in pek çok ödün verdikleri hâlâ hatırlardadır. Yiyecek dışında vazgeçilebilecek şeyler: vist oynamak, gülümsemek, tek ayak üstünde vinç taklidi yapmak.

Oturma Grevi: Belirlenen yere gidin ve oturun, ama tamamen oturun yoksa yalnızca çömelmiş olursunuz ve eğer hükümet de çömelmiş durumda değilse bunun hiçbir politik yararı olmaz. (Hükümetlerin çömelmeleri pek az görülen bir durumdur, ancak soğuk havalarda bazen büzüşerek otururlar.) Bu grev türündeki püf noktası, istenen ödünler koparılan kadar kalkmamaktır, ama açlık grevinde olduğu gibi hükümet, sinsice yollarla grevi kırmaya çalışacaktır. "Evet beyler, herkes kalksın, kapatıyoruz", ya da "bir saniye ayağa kalkabilir miydiniz, boyunuzun ne kadar uzun olduğunu görmek istiyorduk da" diyebilirler.

Gösteri ve Yürüyüşler: Bir gösterideki en önemli nokta, gösterinin görülür olmasıdır. "Gösteri" terimi de zaten buradan kaynaklanmaktadır. Eğer bir kişi evinde kendi kendine bir gösteri yapmaya kalkarsa, teknik açıdan bu bir gösteri değil, "salakça davranmak" ya da "eşeklik etmek"tir.

Boston Çay Partisi, gösterilere iyi bir örnek oluşturur: Kızılderili kılığın girmiş kızgın Amerikalılar, İngiliz çayını denize dökerler. Daha sonra Amerikalı kılığındaki Kızılderililer, İngilizleri denize dökerler. Bunun ardından, çay kılığın girmiş İngilizler, birbirlerini denize dökerler. En sonunda da "Troy Kadınları"ndaki kostümlere bürünmüş Alman tüccarlar, ortada belirli bir neden yokken suya atarlar.

Gösteri yaparken, amacı belirten pankartlar taşımak her zaman yararlıdır. Önerilebilecek bazı amaçlar: 1) Vergileri azaltın, 2) Vergileri arttırın, 3) Araplar'a sırtmaktan vazgeçin.

DİĞER PROTESTO YÖNTEMLERİ:

Vilayet Binası'nın önünde durup, isteklerinizi kabul ettirinceye kadar "muhallesi" sözcüğünü yinlemek.

Alışveriş merkezine bir koyun sürüsüyle gidip trafiği alt-üst etmek.

Yönetim üyelerine telefon edip "Bess, You Is My Woman Now" şarkısını söylemek.

Polis üniforması giyip sokaklarda sekererek dolaşmak.

Enginar numarası yapıp sokaktan geçenlere yumruk atmak.

Eğer özel dedektifseniz, altıncı duynuza güvenmeniz gerekir. İşte bu yüzden, Word Babcock adındaki titrek tereyağı kalıbı ofisime girip kartlarını masamın üzerine açtığı anda, sırtımda tırmanan ürpertinin yolladığı mesaja kulak vermeliydim.

"Kaiser?" diye sordu. "Kaiser Lupowitz?"

"Ehliyetimde öyle yazıyor," diye sahip lendim.

"Bana yardım etmelisiniz. Şantaj yapıyorlar. Lütfen!"

Sahneye ilk kez çıkan bir solo şarkıcı gibi titriyordu. Tıpla ilgisi olmayan nedenler dolayısıyla bulundurduğum bir şişe viskiyle bardağı ona doğru ittim. "Biraz rahatlayıp herşeyi anlattın bana."

"Karıma... karıma söylemeyeceksiniz, değil mi?"

"Benimle açık konuş, Word. Hiçbir şey için söz veremem."

Kendisine bir içki koymaya çalıştı ama bardakla şişenin titreyen ellerinin arasında çıkardığı tıkırtı, sokağın başından rahatlıkla duyulabilirdi. Viskinin çoğu ayakkabılarını boylamıştı.

"Ben çalışan bir adamım," dedi Word. "Teknik bakımla uğraşıyorum. Hani şu el sıkıştığında karşındakini yerinden zıplatan nesneler var ya, işte onları yapar ve onarıyorum."

"Ee?"

"Pek çok iş adamı bu oyuncağa bayılır. Özellikle Wall Street'tekiler."

"Sadede gel."

"İşim gereği sürekli yoldayım. Nasıl olduğunu bilirsin -insan kendini çok yalnız hisseder. Yo, yoo, sandığın gibi değil. Bak Kaiser, ben daha çok entelektüel bir insanım. Fıstık gibi bebekleri bulmak kolay, onlardan her yerde istemediğin kadar var. Ama gerçekten kafası çalışan, beyni olan kadınlar-işte onları istediğin an bulmak o kadar kolay değil."

"Devam et."

"Neyse. Bu kızdan söz edildiğini duydum. On sekiz yaşında, Vassar Üniversitesi'nde öğrenci. Parasını verdiğinde, gelip istediğin konuyu tartışır -Proust, Yeats, antropoloji. Düşünce alışverişi. Ne demek istediğini anlıyor musun?"

"Tam değil."

"Yani bak karımla gerçekten iyiyiz, sakın beni yanlış anlama. Ama benimle Pound'u tartışmaz. Ya da Eliot'u. Evlendiğimde bunu bilmiyordum. Beni zihinsel olarak heyecanlandırabilecek bir kadın istiyorum, anlıyor musun, Kaiser? Parası neyse ödemeye hazırım. Uzun bir bağlılık peşinde değilim, çabuk bir zihinsel ilişki, ondan sonra da kızın gitmesini isterim. Benim mutlu bir evliliğim var, Kaiser."

"Ne kadar zamandır sürüyor bu iş?"

"Altı aydır. İçimde böyle bir arzu uyandığında Flossie'yi arıyorum. Flossie bu işin madamıdır, karşılaştırmalı edebi-

yat masteri var. O da bana bir entelektüel gönderir."

Bu da, zayıf noktası akıllı kadınlar olan adamlardan biriydi işte. Durumuna üzülüyordum. Onun gibi pek çok adam olduğunu düşündüm, karşı cinsle ufak bir düşünsel iletişim için büyük bir açlık duyan ve bunu elde etmek için seve seve paraya kıyan insanlar.

"Şimdi de karıma herşeyi anlatmakla tehdit ediyor beni," dedi.

"Kim?"

"Flossie. Otel odasına alıcı yerleştirmişler. 'Köktenci İstencin Biçemleri' ve 'Çorak Ülke'yi tartışmamı banda almışlar. Gerçekten derin konulara girmiştim üstelik. On bin dolar vermezsem Carla'ya gidecekler. Kaiser, bana mutlaka yardım etmelisin, Carla bana zihinsel olarak doyurucu gelmediğini öğrenirse yıkılır."

Klasik tele-kız nakâyesi. Merkezdeki çocukların, yüksek eğitim görmüş bir grup kadın hakkında bilgi toplamaya çalıştıklarını duymuştum, ama henüz birşey bulamamışlardı.

"Bana telefonda Flossie'yi bul."

"Ne?"

"Sana yardım edeceğim, Word. Ama günde elli dolarını alırım, artı harcamalar. Epey çok oyuncak onarman gerekecek."

"On bin dolar tutmayacağından eminim," dedi sırtarak; telefonu eline alıp bir numarayı çevirdi. Alıcıyı ondan alıp göz kırptım -Word'u sevmeye başlamıştım.

Birkaç saniye sonra ipek gibi bir ses yanıttı verdi. Konuşmaya başladım.

"Anladığım kadarıyla bana bir saatlik güzel bir söyleşi ayarlayabilirmişsiniz."

"Tabii tatlı çocuk. Nasıl birşey düşünüyorsunuz?"

"Melville'i tartışmak istiyordum."

"Moby Dick mi yoksa kısa romanları mı?"

"Ne değişir?"

"Ücret, tatlım, yalnızca ücret. Sembolizm ekstra ücrete tabidir."

"Bana ne kadara çıkar?"

"Moby Dick için elli, belki de yüz. Karşılaştırmalı bir tartışma ister misin -Melville ve Hawthorne? Senin için yüz papele olur."

"Fiyat uygun," dedim ve Plaza Otel'i'nde bir odanın numarasını verdim.

"Sarışın mı istersin, esmer mi?"

"Sürpriz yapın," dedim ve telefonu kapattım.

Hemen traş olup koyu bir kahveyi mideme indirdim ve Monarch College Özet Serisi'ne göz gezdirmeye koyuldum. Daha bir saat geçmemişti ki kapı çalındı. Kalkıp açtım; karşımda genç bir kırmızı-kafa duruyordu, bol giysileri içinde iki büyük vanilyalı dondurma topu gibiydi.

"Selâm. Adım Sherry."

Fantezilerinize seslenmeyi iyi biliyorlardı. Uzun, düz saçlar, deri çanta, gümüş küpeler, makyajsız bir yüz ve topuksuz

ayakkabılar.

"Bu kılıkla otele elini kolunu sallaya sallaya girebilme şaşım," dedim. "Kapıdaki görevli genellikle elli metre öteden bir entellektüelin kokusunu alabilir."

"Bir beşlik onu sakinleştirmeye yetiyor."

"Başlayalım mı?" diye sordum, kanepeyi göstererek.

Bir sigara yakıp hiç zaman yitirmeden konuya girdi. "Sanırım 'Billy Budd'a, Melville'in, Tanrı'nın insana karşı tutumunu onaylayışı olarak yaklaşıp başlayabiliriz."

"Haklısın, ama ilginçtir, Milton'sal bir anlam düzleminde değil."

"Hayır, 'Kayıp Cennet'te, pesimistik bağlamdaki bir alt yapıya rastlayamıyoruz."

"Çok doğru, haklısın. Oh Tanrım, ne kadar haklısın," dedim.

"Bence Melville, çocuksu saflığın erdemlerini, naiv ama incelmış bir anlamda onaylıyordu - sen de öyle düşünmüyor musun?"

Bıraktım, devam etsin diye. Daha on dokuz yaşındaydı, ama şimdiden sahte entellektüellerin katılaşmış yapılarına, kalıplarına sokmuştu kendini. Düşüncelerini yumuşak ve hızlı bir biçimde, kendini hiç zorlamadan ortaya koyuyordu, ne var ki herşeyi yapay ve mekanikti. Ne zaman bir gözlemimi ya da düşüncemi söylesem sahte bir tepki veriyordu: "Oh, evet Kaiser, evet bebeğim, ohh, bu gerçekten derin. Hristiyanlığın platonik düzlemde kavranması- daha önce niye düşünemedim bunu?"

Yaklaşık bir saat konuştuk, sonra gitmesi gerektiğini söyleyerek kalktı. Bir yüzük uzattım.

"Sağol tatlım."

"Bunlardan daha çok var bende."

"Ne demek istiyorsun?"

İlgisini uyandırmıştım. Yeniden oturdu.

"Diyelim ki - diyelim ki bir parti vermek istiyorum?" dedim.

"Nasıl bir parti?"

"Örneğin iki kızın bana Noam Chomsky'i açıklamalı olarak anlatmasını istesem?"

"Oh..."

"İstersen boşver söylediklerimi unuttum..."

"Flossie'yle konuşmam gerek. Ama sana epey pahalıya patlar."

Vidaları sıkıştırmanın tam zamanıydı. Özel dedektif rozetimi gösterip bunun bir baskın olduğunu söyledim ona.

"Ne!"

"Ben aynasızlardanım şeker kız. Para karşılığında Melville tartışmak 802'ye girer. Hapis yatabilirsin."

"Seni çıyan!"

"İtiraf etsem senin için daha iyi olur, bebeğim. Tabii eğer öykünü Alfred Kazin'e anlatmak istiyorsan başka, ama onun da seni dinlemekten pek hoşnut kalacağını sanmam."

Ağlamaya başladı. "Beni ele verme Kaiser. Masterimi tamamlayabilmem için para gerekiyordu. Burs başvurum geri çevrildi. Tam iki kere. Tanrım."

Sonra tüm yaşam öyküsü çorap sökücü gibi geldi. Batı Central Park'ta geçen çocukluk yılları, Sosyalist yaz kampları, Brandeis. Kant üzerine yazılmış kitaplarından birini okurken sayfa kenarlarına "evet, çok doğru" diye yazan yüzlerce kırdan biriydi o. Ne yazık ki bir yerde yanlış bir yola sapmıştı.

"Paraya gereksinmem vardı. Bir kız arkadaşım, karısı fazla parlak olmayan bir adam tanıdığını söyledi. Adam Blake'le çok ilgileniyordu. Tabii dedim, parasını verirse onunla Blake üzerine konuşurum. İlk başta sinirliydim. Çok numara yaptım, ama adam buna hiç aldırmadı. Arkadaşım, başkalarının da olduğunu söyledi... Daha önce bir-iki kez polis tarafından yakalandım tabii -bir keresinde park etmiş bir arabada birisine Commentary okurken, bir kez de Tanglewood'da. Allah'ın hakkı üç..."

"Beni Flossie'ye götür."

Dudağını ısırdı. "Hunter College Kitabevi'nin arkası."

"Evet?"

"Mafya, berber dükkanlarının arkasını yuva olarak kullanır ya, onun gibi."

Hemen merkezi arayıp durumu bildirdim, sonra ona dönüp, "tamam şeker kız, gidebilirsin. Yalnız şehir dışına çıkmak yok," dedim.

Minnet dolu bir bakışla yüzünü bana doğru uzattı, "istersen Dwight MacDonald'ın okurken çekilmiş resimlerini bulabilirim," dedi.

"Başka zaman."

Hunter College Kitabevi'ne girdim. Tezgâhtar bana doğru yürüdü; duyarlı gözleri olan, genç bir adamdı bu. "Yardımcı olabilir miyim?" diye sordu.

"'Kendim İçin Reklâmlar' adlı kitabın özel bir baskısını arıyorum. Anladığım kadarıyla yazar, arkadaşları için, kitabının birkaç bin kopyasını altın yaldızlı kâğıt kullanarak bastırılmış."

"Bir bakayım. Mailer'ın evine özel WATS hattımız var."

Bakışlarını gözlerine diktim. "Beni Sherry yolladı," dedim.

"Öyleyse buyrun, arka tarafa geçin," dedi ve bir düğmeye bastı. Kitaplardan oluşmuş bir duvar aralandı ve bir kuzu gibi, Flossie'nin Yeri olarak bilinen bu zevk sarayına girdim.

Kırmızı duvar kâğıdı ve Viktorya dönemi mobilyalar odanın tonunu belirli-

yordu. Siyah çerçeveli gözlükler takmış, solgun, sinirli, saçları özensizce kesilmiş genç kızlar kanepelerde oturup, Penguin Klasikleri'nin sayfalarını karıştırıyorlardı, müşterileri baştan çıkartmak için. Yüzünde büyük bir gülümseme olan bir sarışın, bana göz kırptı, yukarıdaki odalardan birini gösterip, "Wallace Stevens'a ne dersin, tatlı çocuk?" dedi. Yalnızca düşünsel değil, duygusal deneyimlerin de ticareti yapıyordu burada. Elli dolar verip, fazla yakınlaşmadan kıza kendinden söz edebiliyordun. Yüz dolar karşılığında kız sana Bartok plaklarını ödünç veriyor, seninle yemek yiyor ve sinir krizi geçirirken onu izlemene izin veriyordu. Yüz elli dolar verip ikizlerle FM dinlemek olasıydı. Üç tane yüzük verdiğinde zayıf, esmer bir Yahudi kız seninle Modern Sanatlar Müzesi'nde tanışmış gibi yapıyor, tezini okumana izin veriyor, Elaine'in Yeri'nde, Freud'un kadınlara bakışı üzerine bağırça çağırıyor ve sonunda da isteğe bağlı bir intihar numarası çekiyordu... Bazılarına göre kusursuz bir gece. İyi iş. Gerçekten büyük şehir şu New York.

"Gördüklerin hoşuna gitti mi?" dedi arkamdaki bir ses. Döndüm ve kendimi bir .38'liğin servis deliğiyle yüzyüze buldum. Aslında kuvvetli bir midem vardır, ama bu sefer boş bulunmuştum. Bu Flossie'ydi. Ses aynıydı, ama Flossie bir erkekti. Yüzünü bir maskeyle gizlemişti.

"Buna inanmayacaksın ama," dedi, "ben üniversite mezunu bile değilim. Notlarım çok düşük olduğundan beni atmışlardı."

"O yüzden mi maske takıyorsun?"

"New York Kitap Eleştirileri Dergisi'ni ele geçirmeyi tasarlıyordum, ama karmaşık planımı uygulayabilmem için Lionel Trilling olmam gerekiyordu. Ameliyat için Meksika'ya gittim. Juarez adında bir doktor var, belli bir ücret karşılığında insanlara Trilling'in yüz hatlarını veriyor. Bir aksaklık oldu. Ameliyattan çıktığımda Auden'in yüzünü taşıyordum, sesim de Mary McCarthy'ninkiydi. İşte o zaman kanunun öbür yanında çalışmaya başladım."

Hızla ileri atıldım, parmağını tetiğe bastıracak fırsatı bulamadan çenesine bir dirsek darbesi indirdim ve o düşerken de silahını kaptım. Bir ton kiremit gibi düştü yere. Polisler geldiğinde hâlâ inliyordu.

"İyi iş becerdin Kaiser," dedi Çavuş Holmes. "Bu herifle işimiz bittikten sonra FBI da onunla konuşmak istiyor. Birkaç kumarbaz ve Dante'nin 'İnferno'sunun yorumlu bir baskısıyla ilgili ufak bir konu. Onu götürün, çocuklar."

Gecenin ilerleyen saatlerinde, Gloria adında eski bir arkadaşımı aradım. Sarışındı. Üniversiteden üstün başarıyla mezun olmuştu; tek fark, konusunun beden eğitimi olmasıydı. Çok güzel bir duyguydu, inan bana.

ÇEVİREN: CEM AKAS